

ת"פ 26811/03/16 - מדינת ישראל נגד יעקב חמאמיאן

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 26811-03-16 מדינת ישראל נ' חמאמיאן
בפני כבוד השופט איתן כהן

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

יעקב חמאמיאן

הנאשם

הכרעת דין

כללי

1. לאחר שהודעתי על הרשעת הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום, להלן יפורטו נימוקיי.

עובדות כתב האישום

2. על פי עובדות החלק הכללי שהוא חלק בלתי נפרד מעובדות כתב האישום, קצבת נכות היא קצבה המשולמת למבוטח, שרופא מטעם הביטוח הלאומי קבע לו נכות רפואית בשיעור של 50% לפחות, ושעקב נכותו פקיד הביטוח הלאומי קבע שצומצם כושרו להשתכר ב - 50% לפחות. על כל אדם הסבור שהוא זכאי לקצבת נכות חודשית, לפנות אל סניף המוסד לביטוח לאומי שבמקום מגוריו ולהגיש תביעה לקצבה בטופס תביעה לקצבת נכות והצהרה למחלקת הביטוח הלאומי. לטופס התביעה יש לצרף מסמכים רפואיים, אישורים על עבודה ושכר ממקומות העבודה וכל מסמך שיש בו כדי להוכיח את הזכאות לקצבה. לאחר הגשת טופס התביעה לקצבה, התובע עובר בדיקה על ידי וועדה רפואית, המורכבת מרופא אחד שמתמחה בתחום רפואי מסוים וממזכיר ישיבה. הוועדה הרפואית קובעת מהן המחלות ומהן הליקויים הרפואיים שמהם סובל התובע ומתרגמת אותם לאחוזי נכות רפואית בהתאם למידת חומרתם. חוות הדעת של הרופאים המומחים בוועדה הרפואית מועברת ל"רופא מוסמך", אשר קובע את אחוזי הנכות הרפואית של התובע בנוגע לכל העילות שבגינן הגיש התובע תביעה לקצבת נכות. אחוז הנכות הרפואית כשלעצמו אינו מזכה בקצבת נכות אך הוא תנאי הכרחי לקביעת אובדן הכושר להשתכר ודרגת אי הכושר של התובע. דרגת אי

כושר נקבעת לפי מידת השפעתו של הליקוי הרפואי על כושרו של המבוטח לעבוד ולהשתכר. על בסיס דרגת אי הכושר נקבעת זכאותו של התובע לקצבת נכות. תובע שאושרה לו זכאות לקצבת נכות זכאי לקצבה שתשולם לו מדי חודש. מקום שבו הוכיח תובע כי מחלתו החלה עוד בטרם הוגשה התביעה לקצבת נכות, תאושר הקצבה גם בעבור חודשים שקדמו להגשת התביעה. במקרה זה, תשולם לתובע קצבת נכות רטרואקטיבית חד פעמית. הוועדה הרפואית יכולה לקבוע לתובע דרגת אי כושר יציבה או דרגת אי כושר זמנית לתקופה מסוימת. אם נקבעה לתובע דרגת אי כושר זמנית, יקבל התובע קצבת נכות זמנית רק עבור התקופה שנקבעה לו, אשר בסיומה יובא עניינו פעם נוספת בפני ועדה רפואית.

כפי שיפורט להלן, הנאשם, בהנחייתו ובסיועו של שלום פילוס (להלן: "פילוס"), הציג מצגי כזב בוועדה הרפואית ואף קיבל לצורך כל חוות דעת רפואיות מזויפות.

3. על פי עובדות כתב האישום, במהלך שנת 2009, במועדים שאינם ידועים במדויק, קשרו הנאשם ופילוס קשר להונות את המוסד לביטוח לאומי בדרך של הצגת מצג כוזב ביחס למצבו הנפשי של הנאשם, במטרה לזכות בקצבת נכות שלא כדין.

במסגרת הקשר סוכם בין הצדדים כי פילוס יסייע לנאשם בהגשת התביעה לקצבת נכות ובהליך קבלת קצבת הנכות ובתמורה הנאשם ישלם לפילוס סכום כסף בגובה אלפי שקלים.

במסגרת הקשר ולשם קידומו, במהלך חודש מרץ 2009 במועד שאינו ידוע במדויק, שינה הנאשם את כתובתו מרח' קאפח 5 בירושלים לרח' יהודה לייב 48 בראשון לציון, על אף שבפועל לא העתיק את מקום מגוריו לראשון לציון. כל זאת עשה הנאשם כדי שדיוני הוועדה הרפואית שדנה בעניין קצבת הנכות הרפואית שלו יתקיימו בראשון לציון.

הנאשם העתיק את כתובת מגוריו, בשל חששו שיתעורר חשדם של עובדי הביטוח הלאומי בסניף ירושלים לגבי תביעתו, לאור הדמיון הרב בין המסמכים שצירף לתביעתו למסמכים אחרים שהוגשו באמצעות פילוס או בהנחייתו, בעניינם של תובעים אחרים.

ביום 01.07.2009 כשלב נוסף לקידום הקשר, הגיש פילוס בשם הנאשם לסניף ראשון של המוסד לביטוח לאומי, טופס תביעה לקצבת נכות כללית. בטופס התביעה הוצגו מצגי השווא הבאים:

א. מצג שווא שלפיו טופס התביעה הוגש על ידי אשתו של הנאשם - הגב' נחמה שרה חמאמיאן.

ב. מצג שווא שלפיו הנאשם טופל בעבר על ידי ד"ר חנין בילא ועל ידי ד"ר מיכאל בונצל.

ג. מצג שווא שלפיו הנאשם מטופל באופן קבוע לרבות בעת הגשת התביעה על ידי ד"ר ליאוניד אומנסקי.

ד. מצג שווא שלפיו הנאשם סובל מהזיות שמיעה וכי אובחן בעבר כסובל מסכיזופרניה פרנואידית.

לטופס התביעה צורפו המסמכים הרפואיים הכוזבים הבאים:

- א. מסמך רפואי מאת ד"ר בונצל מיום 05.03.2008.
- ב. מסמך רפואי מאת ד"ר אומנסקי מיום 20.01.2009.
- ג. שני מסמכים רפואיים מאת ד"ר אומנסקי מיום 24.06.2009.
- ד. שלושה מרשמים מאת ד"ר אומנסקי מיום 24.06.2009.

במסמכים הרפואיים הנ"ל נכתבו אודות הנאשם פרטים כוזבים רבים ובין היתר כי הנאשם טופל בעבר על ידי ד"ר חנין בילא וד"ר בונצל, כי הנאשם נטל בעבר תרופות לטיפול במצבו הנפשי והוא אובחן כחולה בסכיזופרניה פרנואידית.

ביום 09.09.2009 הופיע הנאשם לפני הוועדה הרפואית בסניף ראשון לציון של המוסד לביטוח לאומי כשהוא מלווה בפילוס אשר התחזה לדודו. הנאשם, בהנחייתו של פילוס, הציג לפני הוועדה מצג שווא בכך שלא שיתף פעולה עם חברי הוועדה ולא השיב לשאלותיהם.

בעקבות מצגי השווא והמסמכים הכוזבים, קבעה הוועדה הרפואית שהנאשם סובל מנכות רפואית יציבה בשיעור של 50%.

נוכח החלטתה של הוועדה הרפואית, ביום 14.09.2009 נקבעה לנאשם דרגת אי כושר עבודה יציבה בגובה 75%.

ביום 09.11.2009 בעקבות הנכות הרפואית ודרגת אי הכושר הזמנית שנקבעו לנאשם, נקבע כי הנאשם זכאי לקצבת נכות בשיעור של 100% החל מיום 30.06.2008.

בשל קביעות הוועדה לעיל, קיבל הנאשם מהביטוח הלאומי על בסיס התביעה הכוזבת, סכום כסף רטרואקטיבי בסך 56,006 ₪ כתשלום חד פעמי וכן קצבה חודשית בגובה של אלפי שקלים בכל חודש ובסך הכול 50,040 ₪. הסכום הכולל שקיבל הנאשם שלא כדין עד לרגע חשיפת המרמה עומד על 106,046 ₪.

הנאשם הואשם בכך שבמעשיו המתוארים לעיל, קיבל דבר במרמה בנסיבות מחמירות והשתמש במסמכים

מזויפים בידעו שהם מזויפים בנסיבות מחמירות.

הנסיבות המחמירות מתבטאות בטיבם של מצגי השווא, בשיטתיות שבה נעשו המעשים, במשך הזמן ובמספר הפעמים שבהם נעשו המעשים ובעובדה שמושא המרמה היה המוסד לביטוח לאומי ותוך קבלת כספים שנועדו לתמוך באוכלוסייה נזקקת.

תשובת הנאשם לאישום

4. הנאשם כפר באשמה וכפר בכך שקשר קשר עם פילוס להונות את הביטוח הלאומי. הנאשם טען שפילוס הוא זה שטיפל בנושאים הקשורים לביטוח הלאומי, הוא זה שהגיש את התביעה, הוא זה שצירף לה את המסמכים הרפואיים הכוזבים והוא זה ששינה את כתובתו של הנאשם במרשם האוכלוסין. הנאשם הודה שהופיע בפני הוועדה לביטוח הלאומי, לא השיב לשאלות ולא שיתף פעולה, אך כפר בכך שהתנהגותו זו מהווה מצג שווא. הנאשם הודה שהוועדה קבעה לו נכות והודה בקבלת כספים מהביטוח הלאומי בעקבות אותה קביעה.

גדר המחלוקת

5. הנאשם הודה בחלק מהעובדות שיוחסו לו בכתב האישום אך טען שלא היה מודע למעשי המרמה שעשה פילוס. יש להכריע אפוא בשאלה האם קשר הנאשם קשר עם פילוס להונות את הביטוח הלאומי והאם פעל בצוותא חדא עם פילוס לקדם את הקשר ולקבל במרמה כספים מהביטוח הלאומי תוך שהיה מודע למרמה. יש לדון בטענת ההגנה לביטול כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק - אכיפה בררנית, טענה שהועלתה כטענה מקדמית, אשר דחיתי את ההכרעה בה לשלב הכרעת הדין.

דין והכרעה

6. לאחר שבחנתי את הראיות שהובאו במשפט הגעתי לכלל מסקנה שהנאשם קשר קשר עם פילוס להונות את המוסד לביטוח לאומי, שיתף פעולה עם פילוס במעשי המרמה והיה מודע להם.

7. בבסיס מסקנתי עומדים הנימוקים הבאים:

הודעת הנאשם במשטרה - מהנאשם נגבתה הודעה במשטרה ביום 13.10.2010. במסגרת ההודעה הוא הוזהר על החשדות והועמד על זכותו להיות מיוצג באמצעות עורך דין. כפי שהסביר החוקר רס"מ ליאור רוטנברג בעדותו, הוא הזהיר את הנאשם ואמר לו שזכותו להיוועץ בסנגור והחתימו על הדברים, אך לא רשם את תגובתו של הנאשם לכך כפי שראוי היה לנהוג. בנסיבות אלה משהובהרו לנאשם זכויותיו, לא מצאתי שיש לפסול את

הודעת הנאשם במשטרה כפי שטענה ההגנה.

הנאשם בהודעתו (ת/1) אישר חלק גדול מהעובדות המהותיות לגיבוש המרמה כדלקמן:

סיפר על נסיבות קשריו ומפגשיו עם פילוס לאחר ששמע מאחרים שבכוחו "לסדר" קצבה מהביטוח הלאומי.

אישר שפילוס אמר לו שהוא יכול "לסדר" לו הכנסה נוספת מהמדינה ומסר לו המחאה עבור הוצאותיו.

מסר שפילוס שלח אותו לרופא שלא קיבל אותו בגלל שאיחר ומעבר לכך לא נפגש עם רופא אחר.

אישר שאינו יודע בעבור מה הוא מקבל קצבה מהביטוח הלאומי.

אישר שסכום קצבתו עולה על 4,000 ₪ וקיבל סכום רטרואקטיבי בסביבות 50,000 ₪. אישר ששילם לפילוס כ-10,000 ₪ בעבור שירותיו.

טען שלא ראה את טופס התביעה לקצבת נכות כללית ולא הגיש אותה והכחיש את חתימותיו על גבי הטפסים.

אישר שמעולם לא עזב את ירושלים. כשנשאל כיצד זה כתובתו שונתה לכתובת בראשון לציון אישר שפילוס הסביר לו שיש להעביר כתובת כי בסניף ראשון לציון ניתן יהיה לקבל את הקצבה מהר יותר.

טען שלא הוא ששינה כתובת במשרד הפנים וכי פילוס טיפל בכך.

אישר שלא נבדק אצל ד"ר אומנסקי אולם סיפר שפילוס אמר לו לקראת הופעתו בוועדה שאם יישאל ישיב שהוא מטופל אצלו.

הכחיש את האמור במכתבו של ד"ר אומנסקי, דהיינו הכחיש שהוא סובל מסכיזופרניה פרנואידי, טען שאינו משוגע, אינו סובל מהזיות שמיעה, לא נטל תרופות פסיכיאטריות ואף לא מכיר את המחלה שבה מדובר. דברים אלה אמר גם בעימות שנערך לו מול ד"ר אומנסקי (ת/7).

הכחיש היכרות עם ד"ר מיכאל בונצל שנחזה להיות חתום על מסמך רפואי שהוגש יחד עם התביעה לביטוח הלאומי, והכחיש שנבדק על ידו.

זיהה המחאה של אשתו שצורפה לתביעה לביטוח לאומי וטען שמסר את המחאה לפילוס.

מסר שהוא בריא ומעולם לא טופל במסגרת רפואית כלשהי ולא היה מאושפז בבית חולים פסיכיאטרי.

אישר שנכח בוועדה רפואית בביטוח הלאומי בראשון לציון ביחד עם פילוס ואישר שדיבר בוועדה לאחר שפילוס הדריך אותו מה לומר. לטענתו פילוס הדריך אותו לומר שהוא אינו רוצה כסף מהביטוח הלאומי.

אשר למודעותו למעשיו של פילוס, אמר בהקשר לאדם אחר - שמואל לוי:

"הוא סיפר לי שגם הוא מקבל כסף מהביטוח הלאומי, הבנתי שמדובר במשהו לא חוקי" (ש' 38-38).

אשר לעצמו אמר: "בהתחלה לא הבנתי לאיזה בור נפלתי... בהתחלה לא חשבתי שזה לא חוקי וגם אחר כל (צ"ל: כך) לא ידעתי אבל הבנתי שיש פה משהו לא חוקי אבל לא עשיתי עם זה כלום" (ש' 54-46).

בסוף הודעתו הביע חרטה במילים אלה: "אני מתחרט לגמרי מכל המעשה כי אני מבין שעשו לי את זה בצורה לא חוקית ואני מבקש שירחמו עליי במה שאפשר וכמה שאפשר כדי שזה לא יזיק לי" (ש' 252-251).

הדברים מלמדים על מודעותו של הנאשם למעשיו של פילוס או לכל הפחות על שחשד ולא בירר את חשדו, ועל כן דינו כמודע.

בעדותו טען שמודעתו לעבירות הייתה מאוחרת אולם הטענה לא מתיישבת עם דבריו בחקירה שמלמדים שחשד באי החוקיות בזמן אמת ולא בדיעבד.

אציין שלאחר חשיפת הפרשה ביום 15.02.2016 כתב הנאשם מכתב לרשויות בבקשה לסגור את תיקו (ת/9). במכתב הביע הנאשם חרטה וטען שהדברים לא נעשו ביוזמתו ובלשונו: "ובמציאות מעצמי לא עשיתי כלום ורק שכנעו אותי לשלם כסף והם יעשו לי את העבודה וכך שכנעו אותי לא יכולתי לסרב".

נוסח שמלמד על מה שידע בזמן אמת ושאינו מתיישב עם טענתו בעדותו שלא ידע דבר (פרוטוקול עמ' 30-31).

8. חיזוקים לכך שהנאשם נטל חלק במעשי המרמה והיה מודע להם מצאתי באלה:

פרטי הנאשם ובני משפחתו על גבי טופס התביעה - מתיק הביטוח הלאומי ת/5 עולה שטופס התביעה מלא בפרטיו האישיים של הנאשם ובפרטי אשתו ובנו והדעת נותנת שנדרש שיתוף פעולה של הנאשם כדי למלא פרטים אלה.

החלפת הכתובת מירושלים לראשל"צ - כתובתו של הנאשם הוחלפה במרשם האוכלוסין והוא היה מודע לכך אם כי הכחיש שהוא זה שהיה אחראי לפעולה. ברם שוב מדובר בשינוי משמעותי שנערך במרשם משלתי רשמי שאינו אפשרי ללא שיתוף פעולה של הנאשם.

ההופעה בוועדה הרפואית - הנאשם הופיע לני הוועדה הרפואית מלווה בפילוס שהתחזה לדודו (אח של אביו). בטופס האבחון הרפואי (חלק מת/5 וכן נ/3) נכתב שהנאשם אמר לוועדה: "אני לא רוצה לענות על שאלות רשום לך הכול". בחלק שעניינו ממצאי הבדיקה וסיכום כללי כתב ד"ר יהודה ששון -פסיכיאטר הוועדה, כך:

"לא משתף פעולה בבדיקה. לא מוכן לענות על שאלות. התנהגות ביזארית מסוקרת יושב בכיסא כשעיניו מושפלות. הגיע בלווי דודו. לסיכום - עיינתי במכתבים הרפואיים שבתיק. עולה תמונה אשר בבדיקה פה התאימה לסכיזופרניה פרנואידיית. נקבעת נכות יציבה". שוב עולה שיתוף פעולה מובהק של הנאשם במעשה המרמה תוך שהוא "משחק" חולה בסכיזופרניה בהתאם להוראות פילוס שהתחזה לדודו.

בהקשר זה טענה ההגנה שד"ר ששון אבחן את הנאשם כסכיזופרן ועל כן יש לראות בו חולה. בעדותו הסביר ד"ר ששון בהתייחס לבדיקה שערך בוועדה, כך: " אין מדובר בבדיקה מלאה. המשקל העיקרי בהחלטה מבוסס בעיקר על המסמכים" (פרוטוקול עמ' 33) ובהמשך הוסיף: "...בעצם צריך לזכור שתפקיד הוועדה הוא בעצם לאמת את האבחנה, לקבוע את חומרתה, לקבוע את תחולתה ממתי עד מתי, בעיקר לקבוע את ההשלכות. את כל ההחלטות האלה צריך לקבל ברבע שעה. לגבי ההבחנה וחומרתה אנו נותנים משקל רב למסמכים רפואיים, במיוחד שהם לא מגיעים ממקור אחד. כלומר אם יש הצלבה אני מעניק משקל רב יותר" (פרוטוקול עמ' 33).

בהינתן שד"ר ששון התבסס על מסמכים רפואיים שאין מחלוקת שהיו כוזבים לא ניתן לייחס כל משקל לאבחנה בוועדה וההגנה אינה יכולה להיבנות מאבחנה שגויה זו.

קבלת הכספים - אין מחלוקת שהנאשם קיבל כספים מהביטוח הלאומי הן תשלומי רטרו והן קצבה חודשית, כאשר הוא אינו יכול להסביר את הסיבה לכך, לא בהודעתו (ת' 1 ש' 68-69) ואף לא בעדותו (פרוטוקול עמ' 28). נתון זה מחזק את הטענה בדבר ידיעתו שהכספים הושגו בדרכי מרמה.

התשלום לפילוס - הנאשם הודה בכך ששילם לפילוס סכום לא מבוטל בסך של כ- 10,000 ₪. ברם לא הסביר מדוע. גם נתון זה מחזק את ההנחה בדבר הבנתו שמדובר במעשי מרמה שאם לא כן מדוע יש לשלם לאדם על זכות שמגיעה ממילא. קבלת הכספים בסך כולל של 106,046 ש"ח עולה מהתע"צ של הגב' אילנה טהרני - מנהלת מחלקת נכות כללית בביטוח הלאומי (כתוארה אז) שאף העידה בבית המשפט על התעודה שערכה.

הגנה מן הצדק - אכיפה בררנית

9. לאחר שנדרשתי לטענה שהעלתי ההגנה ולתגובת המאשימה, לא מצאתי שהנאשם הופלה ביחס לאחרים השווים לו ועל כן אני דוחה את הטענה.

10. ההגנה טענה שהנאשם הופלה בהשוואה לאחרים שנחקרו בפרשה.

11. הכלל הוא שאכיפה בררנית פסולה פוגעת בערך השוויון במובן זה שהיא מבדילה לצורך אכיפה בין בני אדם דומים או בין מצבים דומים לשם השגת מטרה פסולה, או על יסוד שיקול זר או מתוך שרירות גרידא (ראו בג"צ 6396/96 זקין נגד עריית באר שבע, פ"ד נ"ג (3) 289, 304-305 (1999)).

ברע"פ 1611/16 **מדינת ישראל נגד ורדי** (31.10.2018) שינה בית המשפט עליון את מרכז הכובד של הטענה מטיב השיקולים לטיב התוצאה והרחיב את תחולת ההגנה גם על מקרים שבהם פעלה הרשות בתום לב ולא ממניע פסול אולם התוצאה הייתה מפלה. הדברים אמורים כשמדובר על אפליה משמעותית. עוד קבע בית המשפט שמדובר על מקרים נדירים וחריגים.

12. עיון בתגובת המאשימה מעלה שסך הכול נפתחו 51 תיקים בפרשה.

מתוכם 31 תיקים נסגרו מעילה של חוסר ראיות מספיקות מסיבות שונות שלא מתקיימות בתיק שלפנינו.

10 תיקים נסגרו מעילה של היעדר עניין לציבור מסיבות שונות כגון: חלוף זמן, לא נגרם נזק, החשוד העיקרי נפטר, ייתכן והחשוד באמת חולה, אין מעשה זיוף אקטיבי ומדובר באירוע אחד.

גם נסיבות אלה אינן מתקיימות בתיק דנא לרבות הנימוק שעניינו "ספק חולה". אשר לנימוק זה עלה מקו ההגנה שיש לראות בנאשם "ספק חולה ולשם כך הובאו עדים המכירים את הנאשם אשר העידו על מוזרות ובעיות נפשיות שמהן הוא סובל.

הנאשם שבפנינו אינו חולה ולא היה חולה, כך עולה מחומר הראיות וכך טוען הוא עצמו. ניסיונות ההגנה להעיד עדים על בעיות נפשיות שמהן הוא סובל לכאורה אינם מבססים סכיזופרניה פרנואידיית - לא מיניה ולא מקצתיה. אם היה הנאשם חולה הייתה ההגנה מביאה ראיות הנסמכות על אבחנות רפואיות ברורות אולם משלא עשתה כן, מתחייבת המסקנה שאין ממש בטענה זו.

ב-10 תיקים אחרים הוגשו כתבי אישום.

13. לפיכך לא מצאתי שהנאשם הופלה לרעה בהשוואה לקבוצת השווים לו, ועל כן דחיתי את הטענה.

סוף דבר

14. החלטתי אפוא להרשיע את הנאשם בעבירות הבאות:

קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 420 בצירוף סעיף 418 סיפא לחוק העונשין.

סכום המרמה שבו הורשע הנאשם הוא בסך 106,046 ₪.

ניתנה היום, י"ב תמוז תשע"ט, 15 יולי 2019, בהיעדר הצדדים